

„Mieszane jurysdykcje” – jako rodzina
prawna

wykład na podstawie rozprawy pod redakcją
V.V. Palmera „Mixed Jurisdictions
Worldwide – The Third Legal Family”

Fryderyk Zoll

Mieszane jurysdykcje – kryteria wyodrębnienia

- Różne znaczenia kategorii „mieszanych jurysdykcji”
- Trzy kryteria: „mieszane jurysdykcje” jako systemy łączące w sobie elementy systemu kontynentalnego i systemu common law
  - Problem wykluczenia z tej kategorii innych „systemów mieszanych”
  - Specyfika powiązania systemu kontynentalnego i systemu common law w jedną rodzinę z uwagi na wspólne cechy tej rodziny
  - Brak wspólnych cech innych rodzajów systemów kombinowanych? – kwestia otwarta
  - Wszystkie systemy są w pewnym sensie kombinowane

Mieszane jurysdykcje – kryteria wyodrębnienia

- Kryterium ilościowe i psychologiczne.
- Dlaczego Luizjana, Quebec lub RPA należą do systemów mieszanych a Teksas i Kalifornia nie
- Kwestia postrzegania własnego systemu jako kryterium jego wyodrębnienia jako przypadek „jurysdykcji mieszanej”

Mieszane jurysdykcje – kryterium wyodrębnienia

- Kryterium strukturalne: prawo „prywatne” przyporządkowane systemowi kontynentalnemu; prawo „publiczne” – common law
- Wyodrębnienie wynika z przyczyn językowych, kulturowych, zastanego prawa i zwyczaju grupy społecznie dominującej – przy czym racje zachowania tego podziału są donioślejsze niż korzyści z narzucenia jednolitego porządku prawnego

Prawnicy systemów mieszanych

- Specyficzna kultura dyskusji w świecie prawniczym
- Puryści i archiwiści – zwolennicy zachowania prawa kontynentalnego w czystej postaci
- Brudziciele (pollutionists) – wyznawcy common law
- Pragmatycy – akceptujący heterogeniczność systemu

Przyczyny wykształcenia się tego rodzaju zróżnicowania dyskursu prawniczego: przyczyny „etniczno – historyczne”

Sądy systemów mieszanych

- Przenikanie elementów systemu kontynentalnego do struktury sądów osadzonych w tradycji common law
- Wpływ przesyconego tradycją common law systemu sądów na materialną treść prawa
- Brak instytucjonalnego podziału na sądy equity i common law

Pluralizm językowy

- Zachowanie prawa dla zachowania języka jego stosowania
- Pluralizm językowy konserwuje pluralizm prawa
- Ekspansja języka angielskiego oraz dostosowywanie tego języka do wymogów tradycji kontynentalnej

Precedensy

- Orzeczenia jako źródło prawa de facto
- W niektórych systemach tendencja do uznania formalnej doktryny precedensu
- Jednak generalnie słabsze związanie precedensem niż w tradycji common law – ma przy tym znaczenie, jakiego pochodzenia jest tradycja common law danym systemie mieszanym

Wzajemne przenikanie systemów

- Mimo strukturalnego przyporządkowania poszczególnych systemów do tradycji common law lub tradycji kontynentalnej następuje przenikania obu systemów na różnych polach
- Przede wszystkim prawo zobowiązań, tradycyjnie kontynentalne jest podatne na oddziaływanie common law
- Powstawanie instytucji hybrydowych (np. trust w wersji południowoafrykańskiej)
- Modyfikowanie kontynentalnego prawa materialnego przez anglosaskie prawo proceduralne
- Wpływ prawa common law na instytucje prawa handlowego

Powstawanie porządków mieszanych

- Nakładanie się systemu common law na prawo kontynentalne
  - W wyniku przemocy – Quebec, RPA w mniejszym stopniu Puerto Rico, Filipiny
  - W wyniku pokojowych ewolucji – Luizjana, Szkocja
- Nakładanie się systemu kontynentalnego na system common law
  - Izrael

Co z tego wynika

- Porządki mieszane – pole eksperymentalne w procesie unifikacji prawa w Europie
- Czy prawo unijne można uznać za porządek mieszany?
- Czy porządki mieszane stanowią odrębną tradycję prawną?